



Ditt liv, dine rettigheter

Til deg som er ung, om dine rettigheter
i en religiøs oppdragelse.



Forord

I forbindelse med Norges rapportering til FNs komité for barns rettigheter arrangerte Redd Barna sammen med Hjelpekilden Norge høsten 2017 en «rettighetsworkshop» med 13 ungdommer i alderen 16–25 år. Felles for deltagerne var at de hadde bakgrunn fra strenge religiøse miljøer i Norge – miljøer preget av negativ sosial kontroll og avstand til samfunnet utenfor menigheten.

I løpet av workshopen fortalte flere av ungdommene at de aldri hadde fått vite at de hadde rettigheter som for eksempel trosfrihet, ytringsfrihet og utdannelse.

Denne brosjyren skal bidra til at dere som er unge:

- får økt kunnskap om egne rettigheter,
- kan identifisere negativ sosial kontroll og rettighetsbrudd dersom det rammer dere selv eller andre ungdommer,
- lettere kan ta egne valg og søke nødvendig hjelp dersom dere trenger det.

Brosjyren er laget med støtte fra IMDi i samarbeid med Redd Barna og Født Fri.

FNs konvensjon om barns rettigheter er en avtale som nesten alle land i verden har forpliktet seg til å følge. I barnekonvensjonen står det hva alle barn og unge under 18 år har krav på. Norge har forpliktet seg til å følge barnekonvensjonen og har gjort den til norsk lov.

Utgitt av

Hjelpekilden Norge
Byfogd Sandbergs gate 5
1532 Moss

Epost: info@hjelpekilden.no
Tlf: 91 77 27 06
Org.nr: 998 641 233

Intervju, bearbeiding og tekst

Hilde Langvann

Design

Mission

Trykk

Allkopi NetPrint

Denne brosjyren er skrevet av Hjelpekilden i samarbeid med Redd Barna og Født Fri, finansiert av IMDi.

Eksempler og sitater i denne brosjyren er basert på henvendelser til Hjelpekilden fra mennesker som har bakgrunn fra strenge religiøse miljøer, samt intervjuer med unge voksne i forbindelse med en workshop med Redd Barna 21.–22. oktober 2017.

Du har tanke-, tros- og samvittighetsfrihet

Barnekonvensjonens artikkel 14 slår fast at alle barn har tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Dette betyr blant annet at du har rett til å tenke selv og til å tro hva du vil, eller rett til å ikke tro, og at du skal respekteres for dette.

Mange lever et godt liv uten tro. Andre opplever at det å ha en tro kan gi ekstra livskvalitet ved at man får en mening med livet og et sosialt fellesskap gjennom trosfeller. Noen velger et livssyn når de blir ungdommer eller voksne, andre blir som barn introdusert til en tro gjennom sine foreldre. Foreldre har rett til å gi råd og veiledning om tro og livssyn, så lenge de respekterer barnets rettigheter. Men for de som er overbevist om at deres tro er den eneste sanne, kan det være vanskelig å bare ha en veilederrolle. Mange barn opplever derfor indirekte eller direkte press i stedet for å bli veiledet.

Loven sier at voksne ikke har rett til å tvinge deg eller å bruke trusler for å få deg til å dele deres tro. De skal ikke forutsette at du tror det samme som dem. Samfunnet skal heller ikke ta det for gitt at du deler dine foreldres tro, men se på deg som et selvstendig individ med egen religiøs identitet.

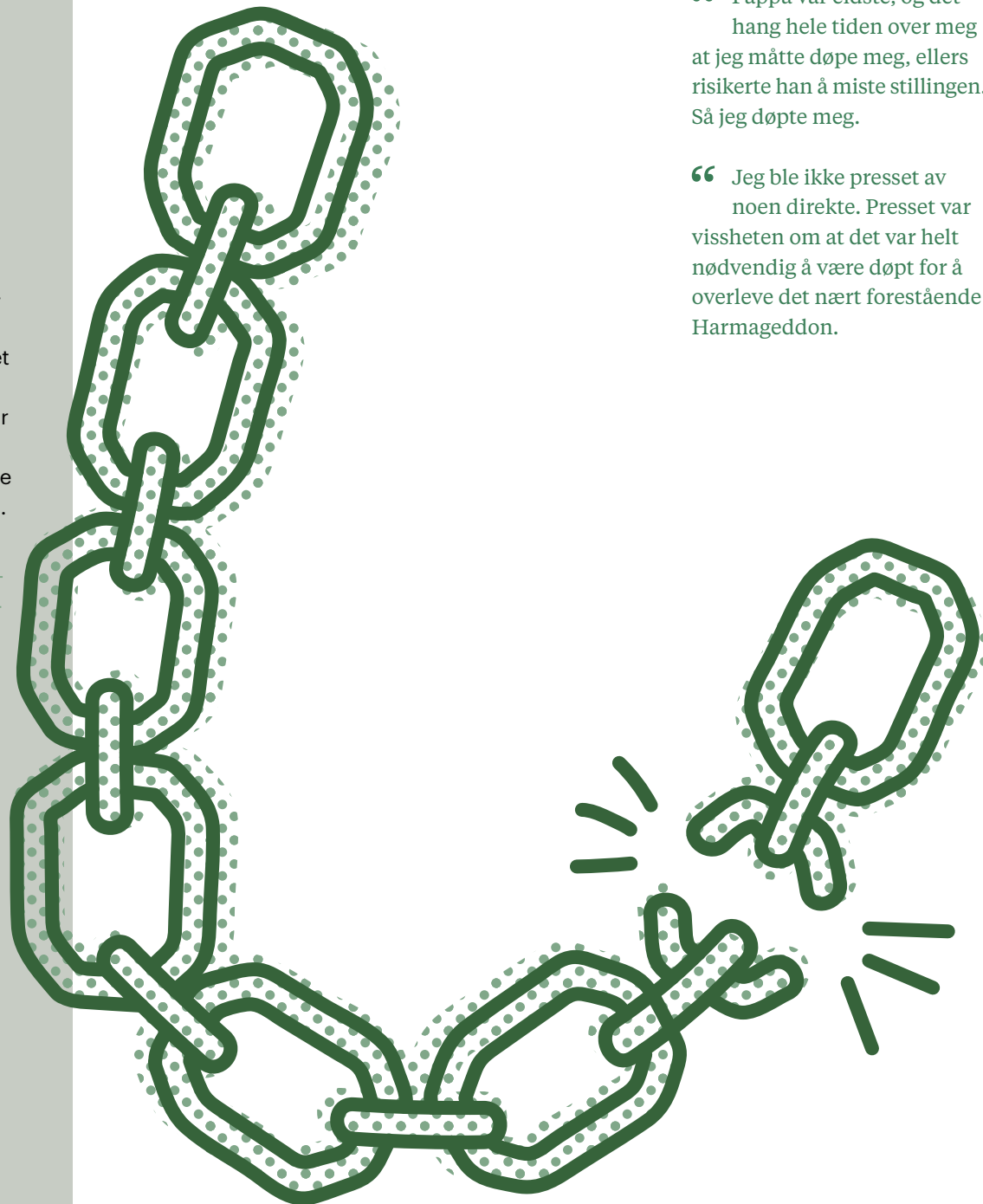
Vi forstår at selv om du har rett til trosfrihet, så kan det være svært vanskelig å hevde denne retten. Du kan være bekymret for følgene dette vil få for de du har rundt deg, og hvordan livet ditt vil bli hvis du blir stående helt utenfor det religiøse miljøet.

Det er likevel mulig å få råd og hjelp. Se oversikt over ressurser bakerst i brosjyren.

Barn er ikke en forlengelse av foreldrenes frihet, de er innehavere av sin egen frihet.

“ Pappa var eldste, og det hang hele tiden over meg at jeg måtte døpe meg, ellers risikerte han å miste stillingen. Så jeg døpte meg.

“ Jeg ble ikke presset av noen direkte. Presset var vissheten om at det var helt nødvendig å være døpt for å overleve det nært forestående Harmageddon.



Du har ytringsfrihet

“ Hvis man søkte etter noe kritisk på internett, eller kanskje bare ved tanken på å søke opp informasjon, ville du åpne døra til Satan, lærte vi.

“ Vi fikk ikke lese eller se på medier som ga informasjon om seksualitet og kropp, andre religioner, overtro og overnaturlige hendelser, vitenskap som motstrider bibelens lære, frafalnes tanker eller ideer som inneholdt idolisering av mennesker.



Barnekonvensjonens artikkel 13 sier at alle barn har rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon og ideer av alle slag og på alle måter.

Ønsket om å beskytte barn og ungdommer mot en verden som forstås som farlig, kan gjøre at noen religiøse miljøer blir preget av kontroll og strenge rammer. Informasjon om storsamfunnet og informasjon som ikke stammer fra religionen, kan derfor bli sett på med kritiske blikk. Noen får derfor ikke lese hva de vil av bøker og aviser eller delta på all undervisning i skolen. For mange kan dette føre til en mangel på informasjon om storsamfunnet vi lever i, og dermed en mangel på nødvendig kunnskap.

Dette kan være særlig problematisk hvis en går på privatskole. Noen barn og unge har opplevd at skolen, i tillegg til menighet

og foreldre, utøver sensur på informasjon og kunnskapen som elevene lærer. Enkelte har fortalt at læringsplanen ikke alltid blir fulgt når det gjelder kunnskap om historie, biologi og religion.

Vi trenger alle grunnleggende kunnskap om samfunnet vi lever i, og vi trenger en objektiv orientering om de ulike tilnærmingene til grunnleggende spørsmål og utfordringer i menneskelivet. Det er derfor viktig for oss alle at vi tar til oss kunnskap også utenfor religionen.

Du har rett til å uttrykke synspunktene dine, bli hørt og tatt på alvor

Barnekonvensjonens artikkel 12 slår fast at alle barn har rett til å uttrykke sine synspunkter fritt og til å få sine synspunkter vektlagt i tråd med alder og modenhet. Barn har rett til innflytelse og til å påvirke sitt eget liv og den verden de lever i.

I noen religiøse miljøer lærer man at det er svært viktig å være lojale og lydige overfor foreldre, menigheten og Gud. Å være lydige kan for noen bety at man ikke skal stille kritiske spørsmål til det man lærer. Noen har erfart at selv åpne og undrende spørsmål blir oppfattet som kritikk, og at kritikk forteller at man har en opprørske ånd og er påvirket av onde krefter. Enkelte har opplevd å bli straffet gjennom offentlig irettesettelse i menigheten eller ved at noen har betraktet dem som dårlig omgang.

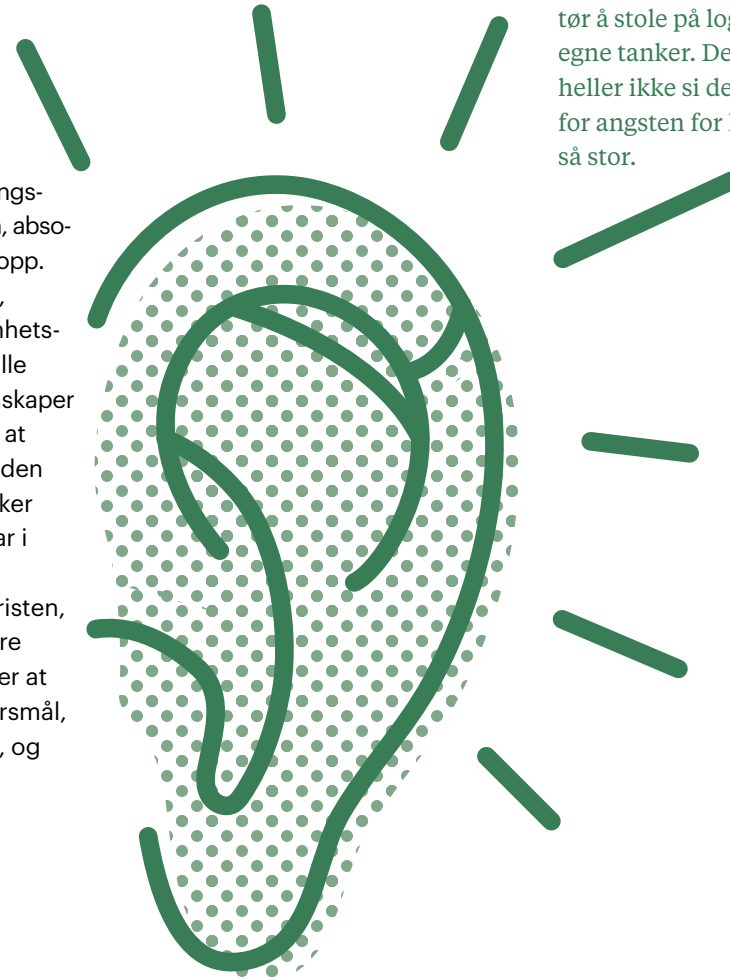
Å lære at man ikke kan si hva man mener har for noen gjort det utfordrende på skolen. Det å stille åpne og undrende spørsmål er viktig for å ta til seg ny kunnskap. Når man aldri våger å stille spørsmål til det

man lærer, så kan det skade selve læringsprosessen. Spørsmål stimulerer tanken, absolutte svar kan gjøre at tanken stopper opp.

Nysgjerrighet, observasjonsevne, analyseringsevne, sunn fornuft, sannhetssøken og dermed også evnen til å stille kritiske spørsmål er alle positive egenskaper og dessuten noe også skolen ønsker at elevene skal tilegne seg. Når man sjelden hevder seg selv, tar plass eller uttrykker seg, så kan dette også gjøre en sårbar i sosiale sammenhenger. Det er ingen motsetning mellom å være en god kristen, og det å stille kritiske spørsmål og ytre sine meninger. Hvis din religion krever at man bare skal lytte og aldri stille spørsmål, er det ikke lenger fri vilje, men tvang, og dermed ikke sunt for deg.

“ Jeg stilte ganske uskyldige spørsmål om hvorfor man mente sånn og sånn, men fikk da vite at jeg var kritisk, og at alt kritisk og opprørske kommer fra Satan. Jeg spurte en gang om tienden, og fikk beskjed om at det handlet om lydighet. Lydighet var viktig, og opprør det verste man kunne tenke seg.

“ Vi lærte at Satan har direkte kontroll over tankene våre, og at vi skulle være redd våre egne tanker. Når de som vil hjelpe meg, sier at jeg må «tenke logisk», så er ikke dette så lett, for jeg er jo vant til å ikke tørre å stole på mine egne tanker. Når det handler om himmel eller helvete, så styrer frykten såpass mye at man ikke tør å stole på logikk eller egne tanker. Derfor tør jeg heller ikke si det jeg mener, for angsten for helvete er så stor.





“ Min far krevde å få innsyn i hvem jeg skrev med på telefonen min, og hva vi snakket om. Dette var svært krenkende, husker jeg.

“ Jeg skulle på kino med en gjeng fra min bygd, og mamma kom og satte seg ved siden av meg, midt blant gjengen ... Veldig flaut! Jeg fikk ikke ha et privatliv.

Du har rett på et privatliv

Barnekonvensjonens artikkel 16 fastslår at alle barn har rett til et privatliv. Dette betyr at du skal få lov til å ha hemmeligheter med vennene dine, og at de som har ansvaret for deg, må respektere at de ikke alltid får vite hva du gjør.

I tenårene er det vanlig at man har større behov for et privatliv enn tidligere. Ungdommer med bakgrunn fra strenge religiøse miljøer forteller at de i denne perioden opplevde at menigheten og foreldrene hadde et større behov for å kontrollere dem, og de kunne føle seg overvåket. Noen har fortalt at foreldrene kontrollerte telefonen deres og datamaskinen for å se hvem de snakket med, og at det alltid ble passet på hvem de var sammen med og hvor de var.

Mange har også fortalt at seksualitet heller ikke ble sett på som en privatsak når

de vokste opp. Det å få seg kjæreste var vanskelig for mange, og noen opplevde mistenksomhet og avhør om man hadde hatt sex. Andre har også opplevd at foreldre eller tilsynsmenn i menigheten har spurt dem ut om de pleier å onanere.

Mange foreldre vet ikke at de bryter dine rettigheter når de ser gjennom samtaler du har på telefonen din eller når de avhører deg om din seksualitet. Hvis du opplever at din rett til privatliv blir krenket, så kan du starte med å prøve å snakke med foreldrene dine om hvilke rettigheter du har. Hvis du synes det er vanskelig å ta opp dette med foreldre dine, kan du snakke med helsesøster på skolen eller en annen voksen som du stoler på, som kan gi deg gode råd om hva du bør gjøre.

Du har rett til å bli beskyttet mot skadelig informasjon



“ Vi lærte på møtene at helvete var som når det brant som verst inni vedovnen, og der ble man i ALL EVIGHET om man ikke klarte å leve etter menighetens regler. Jeg visste jeg ikke kom til å klare det, og det gjør noe med en.

“ Det som skremte meg mest, er et tegnet bilde av en soldat som holder et spedbarn opp-ned – klar til å hugge det i to! Dette var i barneboka, den gule, «Min bok med fortellinger fra Bibelen», i historien om to kvinner som begge påstår at barnet er deres.

Barnekonvensjonens artikkel 17 forteller at alle barn skal beskyttes mot skadelig informasjon. Selv om barn har rett på informasjon, så er det noe informasjon som de ikke har godt av, og som de skal beskyttes mot. Å bli utsatt for skremmende informasjon kan være skadelig for barns utvikling og kan i noen tilfeller kalles psykisk vold.

Noen religiøse miljøer mener at verden utenfor miljøet er styrt av onde krefter. Noen som har vokst opp i slike miljøer, forteller at foreldre viser voldelige bilder og tv-innslag for at barna skulle forstå hvor farlig verden utenfor menigheten er. I noen menigheter har de også egne blader og bøker med skremmende illustrasjoner som viser hvordan det skal bli når dommedag kommer.

Læren om dommedag og helvete har gjort mange barn og unge redde for fremtiden og redde for onde krefter. Noen har hatt behov for profesjonell hjelp i voksen alder for å bearbeide denne angsten. Enkelte har fortalt at de som barn ofte hadde mareritt om det som ble fortalt, og om skremmende bilder de hadde sett.

Hvis du har opplevd å få skremmende informasjon om verden eller fremtiden, kan det være bra snakke med noen om dette. Ta det gjerne opp med helsesøster på skolen eller med noen andre voksne du har tillitt til.

Du har rett til å bli beskyttet mot misbruk

Barnekonvensjonens artikkel 19 sier at alle barn har rett til beskyttet mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttelse fra foreldre og andre omsorgspersoner.

Noen ganger hører vi om seksuelle overgrep begått av en person i familien, omgangsvenner eller tillitspersoner i menigheten. Ofte har de blitt oppfordret til å behandle saken internt i menigheten. Det at en sak har blitt behandlet internt fremfor å bli anmeldt til politiet, har dessverre ført til at mange overgrep har kunnet fortsette.

Noen har opplevd å bli utstøtt fra menigheten og dermed brått blitt stående alene. Dette har vært sår og vanskelig for mange. Noen har opplevd andre straffer fra menigheten som kan minne mye om mobbing. For andre har læren om dommedag vært svært skremmende.

Seksuelle overgrep er ikke bare en bibelsk synd, men også en juridisk straffbar handling. Religiøse ledere som blir gjort kjent med at det har skjedd en slik straffbar handling, er pliktige å melde saken videre til politiet. Hvis du har opplevd et slikt overgrep, og ingen har anmeldt saken til politiet, så kan du selv ta kontakt med politiet.

Å bli fortalt fra foreldre eller menigheten at «du kommer ikke til himmelen», «du er Djevelens barn» eller «Du er ingenting verdt uten Gud», eller det å bli utsatt for skremmende informasjon, defineres som psykisk vold. Det samme gjelder det å bli utsatt for negative holdninger som skaper en følelse av avmakt, skyld, skam, mindreverd eller fortvilelse eller en følelse av å ikke være ønsket eller elsket. Å bli utsatt for psykisk vold som dette kan være like skadelig som fysisk vold. Hvis du opplever dette, er det derfor viktig at du snakker med en voksen som du stoler på, f.eks. helsesøster på skolen din. Du kan også ringe til Alarmtelefonen for barn og unge på tlf. 116 111.



“ Jeg ble utsatt for overgrep da jeg var liten. Mamma ville ikke at vi skulle gå til politiet, men at det beste var at vi tok opp saken med de eldste i menigheten.

“ På rommet mitt hadde foreldrene mine hengt opp et maleri av helvete. Dette var det siste jeg så før jeg sovnet, og det første jeg så når jeg våknet opp. Maleriet skulle hjelpe meg å gjøre rette handlinger hver dag og aldri synde.

Du har rett til god helse

Barnekonvensjonens artikkel 24 forteller at alle barn har rett til god helse. Barn har rett til å få beskyttelse mot dårlig helse og til å få best mulig behandling og helsehjelp ved behov. Helse handler ikke bare om din fysiske helse. Den handler også om psykisk helse og seksuell helse.

I noen religiøse miljøer lærer man at psykisk uhelse har sammenheng med ens tro. De vil kanskje oppmuntre den som har det vanskelig, til å pleie sitt forhold til Gud for å bli bedre. Enkelte miljøer mener også at selv fysiske helseplager kan komme som følge av mangel på tro eller som følge av at man har begått en syndig handling.

Svært mange religiøse miljøer har en restriktiv holdning til seksualitet. Fra tidlig alder kan menighetens medlemmer lære at det er galt å føle seksuell lyst, å onanere eller å ha sex før de er blitt gift. Noen har

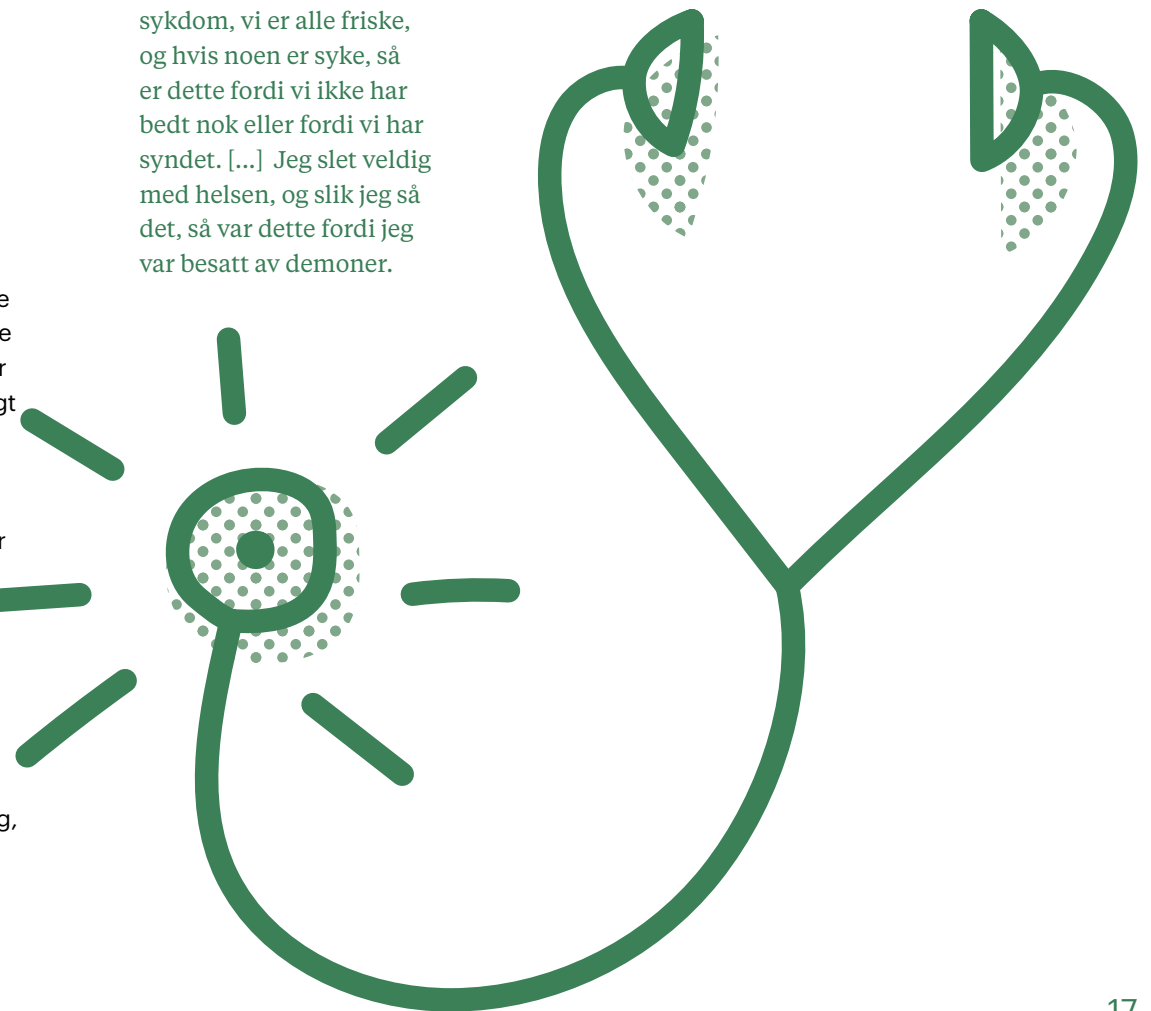
lært at demonene fryder seg når noen tar på sine egne kjønnsorganer, og at seksuelle følelser er prøvelser fra onde krefter. Mange lærer også at homofili er galt. Dette har for mange skapt en skamfølelse og et anstrengt forhold til egen seksualitet.

Selv om du kanskje har lært at bare Gud kan hjelpe deg hvis du blir syk, eller at sykdom er relatert til mangel på tro eller noe du har gjort feil, så er det svært viktig at du alltid får legehjelp når du blir syk.

Seksualitet er en del av din helse. Men når seksualitet blir forbundet med demoner, forbud og skam, kan seksuallivet bli vanskelig i framtiden. God seksuell helse fremmer livskvalitet og mestring. Hvis du opplever seksualitet som vanskelig, så kan du snakke med helsesøster, som kan gi gode råd.

“ Der jeg var med, ble det påstått at så lenge man fulgte Guds bud, så var det ingen psykiske problemer. Syndig oppførsel er altså grunnen til at man må søke psykolog/psykiater ... Ergo er det ikke greit å søke slik hjelp.

“ I menigheten jeg gikk i, lærte vi at det ikke finnes noe som heter sykdom, vi er alle friske, og hvis noen er syke, så er dette fordi vi ikke har bedt nok eller fordi vi har syndet. [...] Jeg slet veldig med helsen, og slik jeg så det, så var dette fordi jeg var besatt av demoner.





Du har rett til utdanning

“ Jeg trodde som ung at jeg ikke kom til å bli mer enn 20–30 år gammel fordi dommedag ville komme snart. Fokuserte derfor på å forberede meg til dommedag, og fremtidsplaner kom nok på bekostning av dette.

“ Utdanning ble ansett som farlig for troen. Det ble alltid sagt om ting man ønsket å gjøre, men som tok tid fra sannheten, at det måtte man legge på hylla. Isteden burde vi bruke tiden og kreftene i tjenesten. Vi hadde jo uansett hele evigheten til å gjøre de tingene vi ønsket.

Barnekonvensjonens artikkel 28 forteller at alle barn har rett til en utdanning.

Grunnskolen gir deg de grunnleggende kunnskapene du trenger, men det er viktig å utdanne seg videre for å tilegne deg mer kunnskaper og ferdigheter, slik at du får større valgmuligheter i arbeidslivet og mindre sannsynlighet for arbeidsledighet, mer fleksibel arbeidstid og høyere inntekt. En utdanning gir ofte også økt livskvalitet.

Noen religiøse miljøer lærer at dommedag er nært forestående, noe som gjør at tiden fram til dommedag blir veldig verdifull. Foreldrene og menigheten kan ofte oppmuntre ungdommene sine til å bruke tiden til å misjonere eller jobbe med sitt forhold til Gud, framfor å starte en utdanning etter vanlig skolegang. Andre har blitt oppfordret til å ta en utdanning som skulle gagne menigheten.

Mange som har fulgt disse rådene, har i voksen alder kjent på konsekvensene av at de ikke utviklet interessene sine gjennom en utdanning og forteller at de gjerne ville ha valgt annerledes for å få et bedre liv i dag.

For noen kan det å velge å forfølge sine drømmer gjennom en utdanning skape en konflikt med menighet og foreldre. Noen kan også føle at dette kan skade deres forhold til Gud. Enkelte kan slite med å se nytten i å bruke tiden sin på utdanning. Men uansett hvilken framtid du ser for deg, så er økt kunnskap alltid nyttig.

Du har rett til hvile, fritid og lek

Barnekonvensjonens artikkel 31 sier at alle barn har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv. Dette betyr at du har rett til å være med på fritidsaktiviteter etter skolen, og at du skal ha tid til å leke og til å hvile deg. Samtidig skal du få lov til å oppleve kunst og kultur som teater, filmer og utstillinger og å lese bøker.

Noen menigheter har et høyt aktivitetsnivå med misjonering, organisering av drift eller pengeinnsamling, dugnader og egne fritidsaktiviteter. Når foreldre bruker store deler av sin fritid i menigheten, blir barna ofte tatt med på de samme aktivitetene.

Selv om arbeidet i felleskapet er hyggelig og skaper bånd mellom medlemmene i menigheten, så kan dette arbeidet lage et miljø med lite muligheter til fritid, hvile og lek utenfor trossamfunnets egne aktiviteter.

Hvis du føler at du alltid skal prestere noe i det religiøse miljøet, og at du sjeldent får tid til noe annet, så kan det gå ut over helsen din. Det er viktig å ha et liv i balanse, der fritiden ikke bare vies det religiøse miljøet, og der livet ikke bare består av krav og alvor.

Mange som har vokst opp uten nok hvile og lek, har opplevd å bli så slitne at det ikke var sunt, verken for kropp eller sinn. Noen forteller at de fremdeles har

dårlig samvittighet hvis de slapper av eller er på ferie, fordi de føler at de alltid må gjøre noe nyttig. Enkelte har helseplager i dag som følge av dette.

Det er derfor viktig at du kjenner til at du har denne retten. Mange foreldre kjenner ikke til dette og trenger kunnskap. Snakk gjerne med en lærer eller helse-søster hvis livet ditt ikke gir rom for nok hvile, fritid og lek.

“ Vi skulle representere Gud i alle sammenhenger, alltid være hans tjenere og misjonærer. Jeg fikk lov til å leke med andre barn, men da var det viktig at jeg forkynte om Sannheten til dem.

“ Etter at jeg begynte på skolen kan jeg ikke huske noe lek. Dagen var full av plikter og skolearbeid, studering og møter, lesing av blader fra menigheten. Møter tre ganger i uken, felttjenesten hver mandag. Menigheten okkuperte all tid, noe sosialt liv husker jeg ikke.



Hvis du opplever rettighetsbrudd

Noen ungdommer vokser opp i religiøse miljøer som dessverre legger begrensninger på deres frihet på ulike måter. Hvis du eller noen du kjenner opplever noe av det som vi har omtalt på disse sidene, er det viktig at du snakker med noen om dette. Du kan snakke med en voksen du kjenner, ta kontakt med helsesøster på skolen eller en minoritetsrådgiver, hvis de finnes på din skole.

Andre gode ressurser du kan bruke, er:

- Ung.no
- Røde Kors-telefonen: 815 55 201
- Alarmtelefonen for barn og unge: tlf. 116 111, e-post: alarm@116111.no
- www.hjelpekilden.no

Rettigheter fra barnekonvensjonen som er berørt i dette heftet:

- ART. 12** Barn har rett til å si sin mening
- ART. 13** Barn har ytringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon
- ART. 14** Barn har tanke, samvittighets- og religionsfrihet
- ART. 16** Barn har rett til privatliv
- ART. 17** Barn har rett til å bli beskyttet mot skadelig informasjon
- ART. 19** Barn skal beskyttes mot fysisk og psykisk vold
- ART. 24** Barn har rett til den høyest oppnåelige helsestandard
- ART. 28** Barn har rett til utdanning
- ART. 31** Barn har rett til hvile, fritid og lek

Kortversjon av Barnekonvensjonen

1 Alder 18 år

Alle under 18 år er barn med mindre staten har fastsatt en lavere alder.

2 Ingen diskriminering

Konvensjonens rettigheter gjelder for alle barn, uten forskjellsbehandling og uten hensyn til barnets og dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, opprinnelse, eiendom, funksjonshemming eller oppfatninger. Staten skal sørge for at ingen diskrimineres.

3 Til barnets beste

Handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal først og fremst ta hensyn til barnets beste. Staten skal sørge for at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller vernet av barn, har den standard som er fastsatt, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner så vel som overoppsyn.

4 Statens ansvar

Det er statens ansvar å sette barnerettighetene ut i livet.

5 Foreldreansvaret

Staten skal respektere de rettigheter og plikter foreldrene og andre foresatte har for å gi barnet veiledning og støtte slik at barnet skal kunne hevde konvensjonens rettigheter.

6 Rett til liv

Staten plikter så langt som mulig å sørgefor at barn overlever og får utvikle seg.

7 Navn og statsborgerskap

Barnet har, umiddelbart etter fødselen, rett til navn og nasjonalitet, og så langt det er mulig, å kjenne til sine foreldre og få omsorg av dem.

8 Identitet

Staten skal respektere barnets rett til å bevare sin identitet, herunder nasjonalitet, navn og familieforhold. Dersom et barn ulovlig blir fratatt slik identitet skal staten hurtig bistå med gjenoppretelse.

9 Holde familien sammen

Barnet skal ikke atskilles fra sine foreldre mot sin vilje, unntatt når dette er nødvendig av hensyn til barnets beste.

10 Gjenforene familien

Søknader om familiegjenforening over landegrenser skal behandles på en positiv, human og rask måte. Barnet har rett til regelmessig kontakt med begge foreldre.

11 Ulovlig bortføring og tilbakehold

Staten skal bekjempe at barn blir tatt ulovlig ut av et land eller hindret fra å vende tilbake, og skal inngå avtaler med andre land for å få til dette.

12 Å si sin mening og bli hørt

Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.

13 Få og gi informasjon

Barnet har rett til yttringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon og ideer av alle slag og på alle måter.

14 Tanke-, samvittighets- og religionsfrihet

Barnet har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Staten skal respektere foreldrenes retter og plikter til å opplyse barnet om sine rettigheter i slike spørsmål.

15 Organisasjonsfrihet

Barnet har rett til organisasjons- og forsamlingsfrihet.

16 Rett til privatliv

Barnet skal ikke utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, i familien, i hjemmet eller i korrespondansen sin. Det skal beskyttes mot ulovlig angrep mot ære og omdømme.

17 Massemedia

Staten skal sikre barn tilgang til informasjon fra et mangfold av nasjonale og internasjonale kilder. Staten skal oppmuntre massemedia og foreleggere til å spre informasjon som skaper forståelse, kunnskap, sosiale ferdigheter og velvære, og til å lage eget barnestoff, også for minoritetsbarn. Staten skal beskytte barna mot skadelig informasjon.

18 Foreldreansvaret

Begge foreldrene har et hovedansvar for barnets omsorg og utvikling etter hva som er best for barnet. Staten skal gi støtte og sikre utvikling av institusjoner, tjenester og tiltak for omsorg for barn, herunder også ta hensyn til utarbeidende foreldre.

19 Beskyttelse mot misbruk

Staten skal beskytte barnet mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttelse fra foreldre og andre omsorgspersoner.

20 Barn uten omsorg fra familien

Barn som er uten familiemiljø, har særlig rett på beskyttelse og omsorg, for eksempel ved plassering i fosterhjem, eller om nødvendig, ved egnet institusjon eller ved adopsjon.

21 Adopsjon

Nasjonal og internasjonal adopsjon skal bare finne sted i samsvar med loven, og skal være autorisert av myndighetene. Adopsjon utenlands skal ikke resultere i urettmessig økonomisk fortjeneste, og bør betraktes som et alternativ til omsorgstiltak i barnets opprinnelsesland.

22 Flyktningbarn

Barn som søker flyktningstatus eller som anses som flykt-

ninger, skal få nødvendig vern og humanitær hjelp. Staten skal i samarbeid med internasjonale organer hjelpe et barn som er alene til å bli gjenforent med sine foreldre.

23 Barn med funksjonshemninger

Barn med psykiske og fysiske funksjonshemninger har rett til å leve et fullverdig og astendig liv under forhold som sikrer dets verdighet, fremmer selvtilitt, og letter barnets aktive deltakelse i samfunnet. Et funksjonshemmet barn har rett til særskilt omsorg. Barnet skal få undervisning, opplæring, helsetjenester, rehabiliteringstjenester, forberedelse til arbeidslivet og rekreasjonsmuligheter for å oppnå best mulig integrering og individuell utvikling. Staten skal samarbeide med andre land om dette, og ta spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

24 Helse

Barnet har rett til å få den best mulige medisinske behandling og hjelp til å komme seg etter sykdom. Staten skal arbeide for å redusere spedbarns- og barnedødelighet, sikre at alle barn får nødvendig legehjelp, gi god helsemessig omsorg til mødre etter fødselen, bekjempe sykdom og gi orientering og utdanning om helse og riktig ernæring. Staten skal også avskaffe helsefarlige tradisjoner, samarbeide med andre land og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.

25 Barn under offentlig omsorg

Barn plassert i omsorgstiltak utenfor familiemiljøet har krav på regelmessig vurdering av behandlingen og oppholdet der.

26 Sosialtjenester

Staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten det har krav på etter landets lover.

27 Levestandard

Barnet har rett til en levestandard som er tilstrekkelig på alle områder. Foreldrene, eller andre som har ansvar for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre de livsvilkårene som er nødvendig for barnets utvikling. Staten har plikt til å støtte de foresatte.

28 Utdanning

Barnet har rett til utdanning. Staten skal gjøre grunnskoleutdanningen gratis og obligatorisk og gjøre ulike former for videregående utdanning tilgjengelig for alle barn, og sette i verk tiltak for å redusere tallet på de som ikke fullfører skolegangen. Disiplin i skolen skal utøves på en måte som er forenlig med barnets menneskeverd. Staten skal også fremme internasjonalt samarbeid om utdanning, og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.

29 Målet med utdanning

Utdanningen skal fremme utvikling av barnets personlighet, og teoretiske og praktiske ferdigheter. Den skal skape respekt for menneskerettighetene og fremme holdninger om fred, toleranse, og vennskap mellom folk. Utdanningen skal skape respekt for naturen, og for barnets egen og andres kultur.

30 Minoriteter og urbefolkning

Barn som tilhører en minoritet eller urbefolkningen, har rett til sammen med andre i sin gruppe, å nyte godt av sin kultur, religion og eget språk.

31 Lek og fritid

Barnet har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.

32 Barnearbeid

Barnet har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- eller utviklingsmulighetene.

33 Narkotika

Barnet har rett til å bli beskyttet mot ulovlig bruk, omsetting og produksjon av narkotiske stoffer.

34 Seksuell utnyttning

Barnet har rett til beskyttelse mot alle former for seksuell utnyttelse og misbruk. For å verne barn mot slik utnyttning skal staten sette i verk alle nødvendige tiltak, nasjonalt og internasjonalt.

35 Bortføring, prostitusjon og salg

Staten har plikt til å gjennomføre nasjonale og internasjonale tiltak for å hindre kidnapping, bortføring eller salg av barn til ethvert formål og i enhver form.

36 Annen utnyttning

Staten har plikt til å beskytte barnet mot alle former for utnyttelse som er skadelig for barnets velferd.

37 Fengsel, dødsstraff og tortur

Barn skal ikke utsettes for tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Dødsstraff eller fengsel på livstid uten mulighet for løslatelse er ikke tillatt hvis forbrøtelsen ble utført før fylte 18 år. Barn som er i fengsel, skal holdes atskilt fra voksne, om ikke det motsatte anses å være best for barnet. Fengsling skal bare benyttes som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom. Pågripelse og fengsling skal skje på lovlig måte, og barnet har rett til juridisk og annen aktuell hjelp og til å få en rask og uavhengig overprøving av sin sak.

38 Barn i krig

Staten skal sette i verk tiltak for å hindre at barn som ikke er fylt 15 år, tar direkte del i krigføring. (Et tillegg i 2000 hevet denne aldersgrensen til 18 år.)

39 Rehabilitering og reintegrering

Staten er forpliktet til å iverksette alle hensiktsmessige tiltak for å sikre rehabilitering og samfunnsmessig tilbakeføring av barn som er offer for misbruk, utnyttelse, forsømmelse, tortur, væpnede konflikter eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

40 Behandling i saker om straff

Barn som er anklaget eller dømt for straffbare handlinger har rett til en behandling som sikrer verdighet og fremmer dets respekt for menneskerettighetene. Målet er at barnet finner en konstruktiv plass i samfunnet. Staten skal fastsette en kriminell lavalder. Det skal være mulighet til å få overprøve en straffedom av en høyere myndighet eller domstol. Barnet skal få gratis bistand av tolk hvis barnet ikke snakker det språket som blir brukt.

41 Når andre lover er bedre

Hvis andre nasjonale eller internasjonale lover som staten har vedtatt, sikrer barnet bedre enn med denne konvensjonen, gjelder disse lovene, og ikke konvensjonen.

42 Kjennskap til konvensjonen skal spres

Staten er forpliktet til å gjøre konvensjonens innhold kjent for barn og voksne.

